

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ – СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ НАУКОВИХ БІБЛІОТЕК»

Звіт про міжнародну наукову конференцію «Інноваційна діяльність – стратегічний напрям розвитку наукових бібліотек»

Науковий форум з інноваційної діяльності бібліотек

7–9 жовтня 2003 р. у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського відбулася міжнародна наукова конференція «Інноваційна діяльність – стратегічний напрям розвитку наукових бібліотек». Співorganizаторами цього наукового форуму виступили Асоціація бібліотек України та Рада директорів наукових бібліотек та інформаційних центрів академії наук – членів Міжнародної асоціації академії наук.

Конференцію було присвячено 85-річчю Національної академії наук України, 85-річчю Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та 10-річчю Міжнародної асоціації академії наук. У науковому заході взяли участь провідні фахівці в галузі бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, документознавства, інформатики та культурології з Білорусі, Росії, України (Київ, Львів, Одеса, Рівне, Харків, Слов'янськ) – загалом 409 учасників.

На ній обговорено широкий комплекс проблем щодо розвитку стратегії діяльності наукових бібліотек в умовах переходу до інформаційного суспільства; вдосконалення структури та змісту інноваційної діяльності бібліотечно-інформаційних установ України; створення та використання бібліотечно-інформаційного продукту; нововведень у системі бібліотечно-інформаційної освіти і підвищення кваліфікації тощо.

Наукова робота конференції розпочалася пленарним засіданням. Привітав учасників конференції народний депутат України, академік НАН України, віце-президент НАН України, директор Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України **І. Ф. Курас**, який виступив з доповіддю «Наука та інформація в системі джерел інноваційного розвитку».

Аналізу проблем інформаційного забезпечення сучасної управлінської діяльності була присвячена доповідь д-ра філол. наук, професора, керівника Управління стратегічних ініціатив Адміністрації Президента України **Г. Г. Почепцова**.

З доповіддю «Інноваційна природа бібліотеки та інноваційна роль бібліотекаря» виступив академік НАН України, генеральний директор НБУВ **О. С. Онищенко**.

Тенденції розвитку бібліотек України на сучасному етапі були розглянуті у доповіді **Т. М. Прокошевої**, начальника відділу аналізу та прогнозування діяльності бібліотек та інформаційних мереж Міністерства культури і мистецтв України.

Канд. іст. наук, заступник генерального директора НБУВ **А. Г. Бровкін** висвітлив у своїй доповіді концепцію інноваційного розвитку наукової бібліотеки.

Висвітленню історії та інноваціям в інформаційно-бібліотечному забезпеченні вчених і фахівців Білорусі

була присвячена доповідь канд. іст. наук, директора ЦНБ НАН Білорусі **Н. Ю. Берьозкіної**, а доповідь зав. відділу довідково-бібліографічного обслуговування Російської державної бібліотеки (Москва) **М. Ю. Нещерет** – питанням пріоритетного інформаційно-бібліографічного обслуговування у РДБ на сучасному етапі.

В. О. Ільганаєва, д-р іст. наук, декан факультету бібліотекознавства та інформатики ХДАК у своїй доповіді «Управління інноваційним процесом соціально-культурного розвитку бібліотек» розглянула концептуальні основи оновлення діяльності бібліотек, завдання періоду їх трансформації у культурно-освітні інформаційні центри. Реалізацію цих заходів висвітлено через програмно-проектну діяльність бібліотек.

У роботі конференції активну участь взяли представники академічних установ, які займаються фундаментальними науковими дослідженнями. Так, проблемі збереження фондів була присвячена спільна доповідь академіка НАН України, директора Інституту сорбції та проблем ендоекології НАН України **В. В. Стрелка**; д-ра техн. наук, зав. відділу **Д. І. Швеця**; інженера Інституту **В. В. Лапко**; академіка НАН України, генерального директора НБУВ **О. С. Онищенка**; канд. іст. наук, заступника генерального директора **А. Г. Бровкіна**; канд. іст. наук, заступника генерального директора **Л. В. Мухи**; канд. техн. наук, с. н. с., зав. відділу НБУВ **М. М. Омельченка** «Сорбційно-конвекційні технології аварійного висушування та знешкодження грибкової мікрофлори сильнозволожених книжок». У ній зазначено, що Інститутом було запропоновано сорбційно-конвекційну модель висушування пошкоджених водою заморожених книг. Виявлено, що найефективнішим матеріалом для виготовлення сорбційних памперсів для книг є сорбційна суміш на основі компонентів природного та рослинного походження. Розроблено оптимальні параметри теплофізичного процесу висушування та виявлено ефект сорбційно-конвекційного регулювання деформаційних змін структури целюлози сорбційно-конвекційним гальмуванням теплофізичного процесу вилучення вологи. Запропоновано використання сорбційних матеріалів для покращання мікробного середовища у приміщеннях бібліотечних фондів. Цю технологію було успішно застосовано при висушуванні заморожених книг.

Кілька методів розв'язання проблеми ефективного захисту документів та підтримки безпечних умов праці співробітників бібліотек запропоновано колективом науковців Науково-технічного центру електрофізичної обробки НАН України (Харків). У доповіді «Високоєфективні фізичні і хімічні технології знезараження і підтримки безпечних умов зберігання фондів у книгосховищах» члена-

кореспондента НАН України, директора Центру **В. Ф. Клепківа**; д-ра хім. наук, зав. відділу **А. М. Каратєєва**; канд. техн. наук, заст. директора **М. І. Базалєєва**; канд. фіз.-мат. наук, ученого секретаря **В. В. Литвиненка** пропонується як хімічний дезінфектант біологічно активний препарат «Йодсульфон» за його аерозольного застосування з розміром часток менше 1 мкм, на разі – це наноформа активної речовини з надзвичайно високою проникністю. Доповідачі стверджують, що уповільнення процесу руйнації цінних документів і видань також можна досягнути, застосовуючи вакуумні та радіаційні технології, зокрема використовуючи ультрафіолетовий рециркулятор УФР-30. Впровадження цих методів знезараження – інноваційне розв'язання однієї з основних проблем для забезпечення оптимальних мікробіологічних умов зберігання бібліотечного фонду.

Інститут технічної теплофізики НАН України, який має вагомі здобутки в галузі тепломасообміну та осушування, також не залишився осторонь цієї проблеми. У доповіді **Ю. Ф. Снежкіна**, члена-кореспондента НАН України, заст. директора Інституту; **Д. М. Чаласєва**, канд. техн. наук, провідного наукового співробітника; **В. С. Шавріна**, канд. техн. наук, зав. відділу Інституту «Сучасні методи реабілітації пошкоджених вологою друкованих видань», зокрема, зазначено, що розроблену Інститутом технологію зневоднення друкованих видань доцільно застосовувати в екстремальних ситуаціях при масовому аварійному пошкодженні бібліотечних і музейних фондів, насамперед у холодний період року. Цей метод може бути застосований і в інших умовах при високих температурах і вологовмісті навколишнього середовища.

Питання збереження бібліотечних фондів були висвітлені також у доповіді **В. В. Петрова**, члена-кореспондента НАН України, директора Інституту проблем реєстрації інформації НАН України; **А. А. Крючина**, д-ра техн. наук, заступника директора; **С. М. Шанойла**, канд. техн. наук, ученого секретаря Інституту «Сучасні технології збереження бібліотечних фондів».

На пленарному засіданні конференції порушувалися також питання створення і використання бібліотечних інноваційних технологій, інновацій у системі бібліотечного сервісу. Зокрема, одна з цих проблем висвітлювалася у доповіді **Л. В. Лєвової**, заст. генерального директора НВО «Інформсистема» (Москва); **С. В. Єфремова**, керівника Служби розробок програмних систем; **О. В. Трифонової**, гол. спеціаліста НВО «Автоматизація процесів обслуговування читачів в АІБС «МАРК-SQL». Сучасний стан та тенденції розвитку».

Доповідь д-ра техн. наук, директора Українського мовно-інформаційного фонду НАН України **В. А. Широкова** «Віртуальна бібліографічна лабораторія» стосувалася питання системотехнічних та інформаційних основ створення та функціонування системи колективного бібліографування та обміну бібліографічною інформацією на основі так званих віртуальних бібліографічних лабораторій, які функціонують у мережі Інтернет. Доповідач висунув пропозицію щодо створення національної бібліографічної системи на основі мережі віртуальних бібліографічних лабораторій.

Доповідь д-ра іст. наук, зав. відділу НБУВ

В. Ю. Омельчука «Зведений каталог україномовної книги в контексті розвитку національної культури» була присвячена питанню творення і використання бібліотечно-інноваційного продукту. У ній у контексті розвитку стратегії діяльності наукових бібліотек розкрито значення створення національних банків даних рукописної, друкованої, електронної україніки з обов'язковим використанням можливостей новітніх технологій. Основну увагу було приділено питанням створення проектів бібліографії державно-національного змісту, проблемам творення і використання бібліотечно-інноваційного продукту, новітніх технологій у галузі складання реєстрів і публікацій пам'яток історії та культури.

Подальша робота наукової конференції велась у п'яти секціях:

- ▲ Принципи формування стратегії та управління розвитком інноваційної діяльності бібліотек.
- ▲ Бібліотечно-інформаційні інновації: ідеї, реалії, перспективи.
- ▲ Інновації в системі бібліотечного сервісу.
- ▲ Бібліотечно-інноваційний продукт: проблеми творення і використання.
- ▲ Бібліотечні технології: традиції та інновації, на семінарах:
- ▲ Інноваційні технології збереження фондів.
- ▲ Національний формат представлення бібліографічних даних УКРМАРК, семінарі-практикумі:
- Бібліотечні електронні інноваційні технології.

Працювали також три круглих столи:

- ◆ Завдання розвитку вітчизняних біобібліографічних інформаційних ресурсів.
- ◆ Нововведення в системі бібліотечно-інформаційної освіти і підвищення кваліфікації кадрів.
- ◆ Інновації в управлінні бібліотечною сферою.

За підсумками роботи були вироблені і прийняті рекомендації конференції.

* * *

У рамках конференції відбулося спільне урочисте засідання Ради директорів наукових бібліотек та інформаційних центрів академій наук – членів МААН і Асоціації бібліотек України, присвячене 10-річчю утворення Міжнародної асоціації академій наук.

На засіданні обговорювалися актуальні проблеми, над якими необхідно працювати бібліотекам у процесі переходу до інформаційного суспільства.

* * *

Під час роботи конференції також діяли книжкові виставки:

- ◆ Інноваційна діяльність – стратегічний напрям розвитку наукових бібліотек.
- ◆ Професійна освіта.
- ◆ Національній академії наук України – 85.
- ◆ Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського – 85.
- ◆ Міжнародній асоціації академій наук – 10.

Надія МАСЛАКОВА,
зав. відділу НБУВ